

pe 16.6.2017

Neljäs, lopullinen kanteluni eduskunnan oikeusasiamiehelle aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista

Kantelija: Jouni Luukkainen

puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]
Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI
045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi

Viranomainen, jonka menettelyä arvostelen: Opetushallitus.

Toimenpide, jota pidän virheellisenä: Opetushallitus antoi 12.6.2017 samasta päivämäärästä lukien voimaan tulleen määräyksen OPH-1280-2017 aikuisten perusopetuksen järjestäjille laatia liitteenä olleen asiakirjan *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017* mukaiset paikalliset opetussuunnitelmat käyttöön otettaviksi 1.1.2018 lukien. Perusteasiakirja ilmestyi Opetushallituksen verkkosivuille 14.6.2017. Opetushallitus oli julkaissut 6.2.2017 ja 26.4.2017 perusteasiakirjasta luonnokset, joista edellisen otsikossa vuosilukuna oli 2018.

(Opetushallitus järjesti 15.5.2017 koulutustilaisuuden uusien aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden käyttöön oton tukemiseksi. Tilaisuuden tallenteiden mukaan jälkimmäinen luonnos olisi lopullinen [aiemmin olin kuullut, että muutama siitä tekemäni pieni kommentti ehti kyllä mukaan], ja määräys annettaisiin ruotsinkielisen version valmistuttua. Se varmisti oikeaksi ratkaisuni luonnostella tämä kanteluni jälkimmäisen perusteluonnoksen pohjalta: tarkastus ja päivitys sujui sitten nopeasti.)

Opetushallitus antoi 4.5.2015 velvoittavana noudatettavan, 5.5.2015 voimaan tulleen määräyksen 19/011/2015 aikuisten perusopetuksen järjestäjille laatia liitteenä olleen asiakirjan *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015* mukaiset paikalliset opetussuunnitelmat käyttöön otettaviksi 1.8.2016.

Opetushallitus antoi 25.2.2016 velvoittavana noudatettavan, 1.3.2016 voimaan tulleen määräyksen 3/011/2016 *Muutos aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2015* aikuisten perusopetuksen järjestäjille tehdä liitteenä olleen asiakirjan *Aikuisten perusopetuksen perusteiden 2015 luvut 5.4 ja 5.5 korjattuina määräyksen 3/011/2016* mukaan mukaiset muutokset 1.8.2016 käyttöön otettavaan opetussuunnitelmaan.

Tavoin, jotka selvitän alempana yksityiskohtaisemmin, näistä perusteasiakirjoista 12.6.2017 annetulla on vaikeuksia noudattaa 1.1.2018 voimaan tulevalla lailla 1507/2016 muutettua perusopetuslain 46 §:ää *Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus*, ja 4.5.2015 ja 25.2.2016 annetuilla taas on vaikeuksia noudattaa voimassa olevaa perusopetuslain 46 §:ää *Muiden kuin oppivelvollisten opetus*.

Aiemmat kanteluni samasta aiheesta. i) Tein 7.4.2017 aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle. Pidin virheellisenä puhetta kodin ja koulun yhteistyöstä sekä 4.5.2015 määrätystä että 6.2.2017 luonnostelussa perusteasiakirjassa, sillä mielestäni siitä olisi ollut pidättäydyttävä. Lisäksi 4.5.2015 määrätty perusteasiakirja puhuu kasvatustieteistä mutta 6.2.2017 luonnosteltu perusteasiakirja ei; huomautin, että toisen tai toisen täytyi silloin olla virheellinen. Kerroin myös, että kanteluni tarpeen poistamiseksi perusopetuslain 46 §:n ensimmäisen virkkeen sovellettavien säännösten luettelo tulisi korjata yksikäsitteisesti sovellettavaksi. Kerroin periaatteista tämän teknisen korjauksen laatimiseksi. Erityisesti sekä keinona että tavoitteena olisi oltava pyrkimys yhdenmukaisuuteen lukiolain ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain kanssa. Toivoin oikeusasiamiehen kertovan tästä korjaustarpeesta opetus- ja kulttuuriministeriölle. Huomautin, että yhdenvertaisuus vaatisi tällöin, että myös oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa alaikäisellä opiskelijalla olisi oltava huoltajansa sijasta puhe- ja päätösvalta opiskelijaan koskevilla asioilla kuten on hänen ikätovereillaan lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa. Erityisesti uskonnon ja elämäntietämystiedon opetusta koskevan alaikäisen opiskelijan uskonnollisen aseman salinan valinnan tekemisen siirtäminen huoltajalta opiskelijalle itselleen toisi opiskelijalle saman uskonnonvapauden kuin alaikäisellä opiskelijalla on lukio- ja peruskoulutuksessa. Kerroin, että olin yhdistyksemme Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n nimissä samalla päivämäärällä 7.4.2017 valmiiksi laatinut perustellun esityksen opetus- ja kulttuuriministeriölle perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta *pykälän yksikäsitteisen sovellettavuuden*, yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden tähden; tosin kursivoimani täsmäntävät sanat lisäsin vasta nyt, ja ehdottamastamme sovellettavien säännösten luettelosta sopisi kyllä keskustella. Toivoin oikeusasiamiehen asettuvan tukemaan esitystämme. Tällä tarkoitin oikeastaan vain pyytää oikeusasiamiestä harkitsemaan, voisiko hän perusoikeuksien edistämisen nimissä ehdottaa ministeriön harkittavaksi myös puhe- ja päätösvalan siirtämistä alaikäisen opiskelijan huoltajalta opiskelijalle itselleen.

Sain 24.4.2017 sähköpostitse tiedokseni kanteluuni vastauksen, jonka oli 20.4.2017 antanut vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Piatta Skottman-Kivelä (EOAK/2579/2017; vastaus saapui myöhemmin myös postitse). Vastauksen loppupäätelmässä todettiin, että vastauksessa edellä kerrotun valossa apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja oli todennut, ettei asiaa kirjeeni perusteella ollut aihetta ryhtyä eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa enempää tutkimaan.

En toki ollut saamaani vastaukseen tyytyväinen, mutta jouduin kuitenkin myöntämään, että kantelussani oli vikoja. Erityisesti se, että tuossa vaihees-

sa käytössäni oli todellakin vasta 6.2.2017 julkaistu perusteluonnos, vaikka toisaalta olin kertonut aikovani täydentää kanteluani lopullisen perusteasiakirjan valmistuttua. Se, etten ollut vielä tuolloin huomannut Opetushallituksen 25.2.2016 antamaa määräystä, olisi myös ollut kantelussani hankaluutena. Mutta lainaan vastausta: ”Jos oikeusasiamies havaitsee säännöksissä tai määräyksissä puutteita, hän voi kiinnittää niihin valtioneuvoston huomiota tai tehdä esityksiä niiden korjaamiseksi.” Niin olinkin ajatellut. Siksihän juuri kanteluni teinkin. Perusopetuslain 46 § pitää joka tapauksessa saada teknisesti kuntoon 1.1.2018 alkaen, jotta vältettäisiin vastauksessa viitatu ”laintulkintakysymykset”. Lakimuutoksen valmistelussa myös yhdistyksemme esityksen sisällölliset muutosvaatimukset ehkä kuultaisiin.

ii) Uudistin ja täsmensin kanteluni heti 24.4.2017. Kerroin pitäväni Opetushallituksen virheellisenä toimenpiteenä 4.5.2015 määrätyn perusteasiakirjan puhetta kodin ja koulun yhteistyöstä. Selostin yksityiskohtaisemmin yhdistyksemme esitystä perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta ja kanteluni liittymistä siihen.

iii) Muistissani se, että ”oikeusasiamies ei yleensä tutki kanteluita, jotka koskevat kahta vuotta vanhempia asioita” ja että siksi 4.5.2015 annettu määräys oli siltä kannalta menemässä liian vanhaksi (tosin perusteasiakirja tuli Opetushallituksen verkkosivuille vasta 6.5.2015), olin 4.5.2017 valmistautunut siihen, että uusi perusteasiakirja olisi vielä sinä päivänä ilmestynyt Opetushallituksen verkkosivuille, jolloin olisin voinut päivittää valmiiksi laatimani kantelupohjani ottamaan huomioon sen. Kävi kuitenkin niin, että tuona päivänä yllättäen huomasinkin Opetushallituksen 25.2.2016 antaman määräyksen, jota en kantelupohjassani ollut ottanut huomioon. Laadin kuitenkin 4.5.2017 saman tien kiireellä kolmannen kanteluni tästä aihepiiristä ilmoittaen laativani myös neljännen kantelun, kunhan uusi perusteasiakirja olisi käytössäni. Kerroin, että mielestäni Opetushallitus on toiminut virheellisesti, kun 4.5.2015 määrätyn perusteasiakirjan luku 5.4 puhuu kasvatuskusteluista mutta 25.2.2016 korjattu perusteasiakirjan luku 5.4 ei.

Mutta kesken kirjoitukseni huomasin, minkä myös myönsin, että luvun 5.4 osalta minun oli tietysti lupa puhua vain sen korjatusta muodosta. Jouduin kuitenkin toteamaan, että siihen asti kirjoittamaani en ehdi korjata. Se ei kuitenkaan mielestäni tuota kanteluani kaataisi. Kiireeni tähden minulta jäi kyllä muokkaamatta sanat ”uudessa perusteasiakirjassaan” sivun 3 kolmannessa kappaleessa muotoon ”25.2.2016 muutetuissa perusteissa”. (Toisaalta minun olisi pitänyt itselleni tunnustaa, että oikea määräaika kanteluni ehtimiselle olisi ollut klo 16.00 eikä klo 16.30, jolloin olisin voinut yrityksestäni suosiolla luopua.)

Kanteluideni liite. Kaikkiin neljään kanteluuni on liitteenä yhdistyksemme

Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n esitys opetus- ja kulttuuriministeriölle oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta koskevan perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden tähden (7.4.2017; täydennykset esityksen perusteluihin 16.4.2017 ja 24.4.2017). Oikeasti, kuten yllä huomautin, esityksemme otsikossa olisi ollut täsmällisempi sanoa sen olevan perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta *pykälän yksikäsitteisen sovellettavuuden*, yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden tähden.

Miksi kuvaamani toiminta on mielestäni virheellistä?

a) Aikuisten perusopetuksen sääntely. Aikuisten perusopetuksen sääntely on toteutettu seuraavalla tavalla. Perusopetuslain (628/1998) 1 §:n *Sovellettamisala* 3 momentin mukaan muille kuin oppivelvollisille järjestettävästä perusopetuksesta säädetään 46 §:ssä. Itse 46 §:n *Muiden kuin oppivelvollisten opetus* ensimmäisen virkkeen mukaan muille kuin oppivelvollisille annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10—15, 18—22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40—44 §:ssä säädetään. Tämän *sovellettavien säännösten luettelon* jälkeen pykälässä on omat säännöksensä. Sekä 1 §:n 3 momentti että 46 § ovat voimassa alkuperäisinä.

Aikuisten perusopetuksen kasvaneen tarpeen tähden tämän opetuksen rakenne uudistetaan 1.1.2018. Silloin voimaan tulevalla lailla 1507/2016 muutetaan nämä molemmat säännökset. Muutetun 1 §:n 3 momentin mukaan oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettävästä perusopetuksesta säädetään 46 §:ssä. Muutetun 46 §:n *Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus* ensimmäisen virkkeen mukaan oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen sovelletaan, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10, 12—15, 18—22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40—44 §:ssä säädetään. Jälleen tämän sovellettavien säännösten luettelon jälkeen pykälässä on omat säännöksensä. Luettelosta on sen ainoana muutoksena poistettu 11 § *Opetuksen sisältö*, koska 11 §:n sisältö on muutettuna siirretty näihin 46 §:n omiin säännöksiin.

Kuitenkin perusopetuslakiin on tehty lukuisia lisäyksiä ja muutoksia kuluneiden lähes 20 vuoden aikana. Jokaisen tällaisen säännöksen osalta olisi pitänyt miettiä, olisiko sitä todellakin sovellettava myös muiden kuin oppivelvollisten opetukseen; jos olisi, 46 §:n alun sovellettavien säännösten luettelo olisi pitänyt vastaavasti päivittää. Mutta tällaista päivitystä ei tehty edes 46 §:n muuttamisesta annetussa laissa 1507/2016. Sen vuoksi ei ole selvää, mikä sovellettavien säännösten luettelon olisi oltava. Pitääkö jokaista lisättyä tai muutettua säännöstä soveltaa? Saako edes yhtäkään? Jos jotakin säännöstä ei, niin mitä säännöksiä kaikenkaikkiaan ei? Siis 46 §:ltä puuttuu sen yksikäsitteinen sovellettavuus.

b) **Yhdistyksemme esitys.** Tämä on syytä esittää keskustelua varten.

Yhdistyksemme törmäsi 46 §:ltä puuttuvaan yksikäsitteiseen sovellettaavuuteen, kun halusimme, että myös oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa alaikäisen opiskelijan olisi saatava huoltajansa sijasta itse käyttää puhe- ja päätösvaltaa opintojaan koskeissa asioissa, kuten on asianlaita lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa. Muutoksen vaatisi siis eri opetuksen ja koulutuksen muodoissa olevien samanikäisten opiskelijoiden yhdenvertaisuus. Tämän muutoksen vaatisi erityisesti myös oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa olevan alaikäisen opiskelijan uskonnonvapaus; hänen olisi saatava huoltajansa sijasta itse tehdä sellainen uskonnon ja elämäntiedon opetusta koskeva valinta, jonka hänen uskonnollinen asemansa sallisi; sitenhän on asianlaita lukiokoulutuksessa. **Mutta miten oikeasti kuuluisi se perusopetuslain 46 §, jota tulisi muuttaa näiden yhdistyksemme tavoitteiden tähden?**

Laatiessani yhdistyksemme esitystä kävin läpi perusopetuslain säännökset nähdäkseni kunkin osalta, olisiko sen oltava sovellettavien säännösten luettelossa. Tätä varten vertailin näitä säännöksiä mahdollisiin vastaaviin säännöksiin lukiolaisissa ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa. Kävin läpi myös kunkin kolmen lain ja niiden muutosten esitöitä. Pyrin yhdenmukaisuuteen. Näin pääsin yhteen perusteltuun esitykseen sovellettavien säännösten luettelosta. Tämä 46 §:n tekninen muutos tarkoittaisi yhden momentin lisäämistä (nimittäin 3 §:n 3 momentin), yhden momentin poistamista (nimittäin 9 §:n 1 momentin), 16 pykälän lisäämistä (ks. alla) ja kolmen pykälän lisäämättä jättämistä (nimittäin 35 a, 36 h ja 36 i §:n). Olisi toki syytä keskustella, olisivatko nämä tekniset muutokset juuri oikeat, erityisesti 3 §:n 3 momentin ("Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.") osalta, vaikka tätä säännöstä laajasti tarkastelinkin. Joka tapauksessa 35 a § *Kasvatuskeskustelu* olisi siis jätettävä lisäämättä.

Mutta halusin myös punnita kunkin kolmen lain kussakin säännöksessä alaikäisen opiskelijan ja hänen huoltajansa päätösvaltaa toisiinsa ja sitten vertailla näitä punnintoja eri laeissa keskenään. Pyrin jälleen yhdenmukaisuuteen. Näin saatoin esittää, kuinka alaikäisen opiskelijan puhe- ja päätösvalta olisi perusopetuslain 46 §:ssä toteutettavissa: luettelon perään lisättävällä tekstillä "kuitenkin niin, että" ja sitten kuhunkin asianomaiseen luettelon säännökseen liitettävällä viittauksella, että säännöksessä huoltajan tahdonilmaisulla tarkoitetaan opiskelijan tahdonilmaisua.

Yhdistyksemme esitys kuuluu seuraavasti. Esitämme, että lailla 1507/2016 muutetun perusopetuslain 46 §:n ensimmäinen virke tulisi muuttaa seuraavasti (muutokset kursiivilla) 1.1.2018 alkaen:

"Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen sovelletaan, mitä 2 §:ssä, 3 §:ssä, [poistettu: 9 §:n 1 momentissa,] 10, 12–15, 18–22 ja 29 §:ssä, 30 §:n

1 momentissa sekä 31 a, 35, 36, 36 a–g, 37, 38, 40–44, 41 a, 42 a–f ja 47 a §:ssä säädetään kuitenkin niin, että 3 §:n 3 momentissa säädetty velvoite olla opetuksessa yhteistyössä kotien kanssa koskee yhteistyötä alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajien kanssa, että 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajan oikeutta opetuskielen valinnasta käyttää opiskelija itse, että 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajan oikeutta opetettavan äidinkielen valinnasta käyttää opiskelija itse, että jokaisen 13 §:ssä tarkoitettua alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajan uskonnon ja elämäntiedon opetusta koskevan ilmoituksen, pyynnön tai päätöksen tekee opiskelija itse, että 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisen erityisistä opetusjärjestelyistä tekee opiskelijan huoltajan sijasta opiskelija itse ja muutoin ennen päätöksen tekoa on varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi, että kurinpitorangaistuksena opiskelijalle voidaan 36 §:n 1 momentissa säädettyillä perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi sekä asuntolasta määrääjäksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, että 40 §:n 3 momentissa tarkoitettua alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumuksen antaa opiskelija itse ja että 42 b §:ssä päätöksestä opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tiedoksi antamisella tarkoitetaan päätöksestä opiskelijalle tiedoksi antamista.”

Esityksemme jatkuu seuraavalla kahdella selittävällä kappaleella:

”Tässä 36 §:n 1 momenttiin viittaava teksti korvaa 46 §:n 1 momentissa jo olevan suppeamman tekstin.”

”Olisi hyvä samalla siirtää teksti ”Opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäntiedon tietoa.” 46 §:n 1 momentin lopusta momentin toiseksi virkkeeksi.”

Esityksemme liittyy myös seuraava vastaava esitys (s. 2): ”Lukiolain 2 ja 10 § tulisi samalla muuttaa niin, että lukiokoulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajien kanssa, olipa kyseessä sitten nuoriso- tai aikuislukio.”

Seuraava yhdistyksemme esityksen täydentäminen on jäänyt tähän asti esittämättä. Nimittäin perusopetusasetuksen 5 §:n 2 momenttia olisi vastavasti muutettava niin, että oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa alaikäinen opiskelija, joka osallistuu muuhun kuin oppilaitoksen järjestämään oman uskontonsa opetukseen, voidaan (huoltajan pyynnön sijasta) *opiskelijan pyynnöstä* vapauttaa osallistumasta pykälän 1 momentissa tarkoitettuun opetukseen tai ohjattuun toimintaan.

Esitysasiakirjassamme 7.4.2017 on havaittu seuraavat kirjoitusvirheet. Mikään niistä ei ole oleellinen eikä haittaa lukemista, mutta haluan ne kuitenkin tähän kirjata. Sivun 7 viimeisessä kappaleessa, sivun 8 (kokonaisuudessa) kappaleessa 3 ja sivun 9 (kokonaisuudessa) kappaleessa 4 on väärin keskellä vir-

kettä piste pilkun sijasta. Sivuilla 7–9 pitää viidesti korjata ”(HE 86/1997)” muotoon ”(HE 86/1997 vp)”. Sivun 16 toiseksi viimeisessä kappaleessa tulee ”ammatillinen perusopetus” korjata muotoon ”ammatillinen peruskoulutus”, ja sivun 17 viimeisessä kappaleessa tulee ”ammatillisessa perusopetuksessa” korjata muotoon ”ammatillisessa peruskoulutuksessa”. Sivulla 20 kohdan 12 lopussa tulee olla viittaus kohtaan 13, ei kohtaan 12. Sivun 32 keskivaiheilla on tekstin ”perusopetusasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan” edelle lisättävä ”on järjestettävä”. Sivun 34 toiseksi viimeisen kappaleen loppuun on jäänyt orpo i-kirjain. Sivun 37 kappaleen 1 lopussa tulee lukea ”pidättyminen” tai ”pidättäytyminen”, ei ”pitäytyminen”. Sivun 38 rivillä 1 tulee lukea ”valtiota”, ei ”valtiosta”. Sivulla 38 kohdan 181 toisessa kappaleessa tulee lukea kahdesti ”ev.lut. uskonnon” oppiaineen nimeen viitaten eikä ”ev.-lut. uskonnon”.

c) Opetushallituksen ongelmat aikuisten perusopetuksen opetus-suunnitelman perusteissa. Opetushallitus näyttää aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita laatiessaan törmänneen toisaalta perusopetuslain 46 §:n sovellettavien säännösten luettelon päivittämättömyyden ongelmaan ja toisaalta monen sovellettavankin säännöksen osalta ongelmaan, että puhevalta ei säännöksessä ole läsnä olevalla opiskelijalla vaan mahdollisesti jopa poissa olevalla huoltajalla.

c1) Kodin ja koulun yhteistyö. Havaitaan, että 3 §:n *Opetuksen järjestämisen perusteet* alkuperäisenä säilynyt 3 momentti, jonka mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa, on nimenomaisesti suljettu pois sovellettavien säännösten luettelosta. Sen tähden aikuisten perusopetuksen (eli muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen / oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen) järjestäjät on vapautettu veloitteesta olla opetuksessa yhteistyössä kotien kanssa, ja tämä vapautus on uudistettu laissa 1507/2016.

Silloin, kun opetuksessa on oltava yhteistyössä kotien kanssa, kuten joka tapauksessa on oltava oppivelvollisten opetuksessa, niin tästä yhteistyöstä on säädetty lähemmin lailla 477/2003, jolla on lisätty 14 §:ään säännös, että Opetushallitus päättää (opetussuunnitelman perusteissa) kodin ja koulun yhteistyön keskeisistä periaatteista, ja 15 §:ään säännös, että opetuksen järjestäjän tulee (opetussuunnitelmassa) määrätä kodin ja koulun yhteistyön järjestämistavasta.

Tähänastinen, 4.5.2015 annettu perusteasiakirja [vastaavasti uuden perusteasiakirjan luonnos 6.2.2017] sanoo luvussa 1.2 *Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet* (s. 9 [s. 7]) seuraavaa: ”On tärkeää, että alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön ja koulun [oppilaitoksen] toiminnan suunnitteluun, erityisesti toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittämisessä.”

Vastasin 20.2.2017 yhdistyksemme puolesta Opetushallituksen verkkoky-

selyyn perusteluonnoksesta. Esitin ihmettelyni siitä, että luonnos oli kirjoitettu ikään kuin 3 §:n 3 momenttia olisi sovellettava; erityisesti kysyin, miksi äskeinen virke oli mukana.

Uuden perusteasiakirjan 12.6.2017 [kuten jo perusteluonnoksen 26.4.2017] luvussa *1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet* (s. 9 [s. 8]) sanotaan hiukan vähemmän velvoittavasti seuraavaa: ”Alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajat voivat tarvittaessa osallistua opetussuunnitelmatyöhön ja oppilaitoksen toiminnan suunnitteluun, erityisesti toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittämisessä.”

Ylipäättään perusteasiakirjassa 12.6.2017 [samalla tavalla kuin jo luonnoksessa 26.4.2017] on karsittu monia perusteluonnoksessa 6.2.2017 olleita viittauksia huoltajiin (tai kotiin). Opetushallitus on ehkä pyrkinyt vähentämään kodin ja koulun yhteistyön osuuden mahdollisimman vähiin.

Kysyn kuitenkin, miksi äskeinen virke on silti mukana. Kodin ja koulun yhteistyöstä ei pitäisi puhua, koska kerran vastaava säännös ei kuulu sovellettaviin. Virheellisyydestä ei päästy eroon.

On eri asia, että 3 §:n 3 momentti tulisi kaiketi lisätä 46 §:n sovellettavien säännösten luetteloon, kuten yhdistyksemme esityksessä on seikkaperäisesti perustellen tehty. Kodin ja koulun yhteistyö voitaisiin kuitenkin silloinkin jättää vain vähiin, ja rajoittaa se tilanteisiin, joissa perusopetuslain säännökset muutenkin puhuvat suoraan huoltajista. Tällöin siis perusteasiakirja kävisi tältä osin moitteettomaksi.

c2) Osallisuus. Perusteasiakirjan 12.6.2017 [kuten jo luonnosten 6.2.2017 ja 26.4.2017] luku *1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet* sisältää lakiviitteen 11 (lailla 1267/2013 muutettuun) perusopetuslain 47 a §:ään *Osallisuus ja oppilaskunta*. Tämä lakiviittaus liittyy seuraavaan virkkeeseen: ”Opiskelijoille tulee varata mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman laadintaan.” Sama koski jo perusteasiakirjaa 4.5.2015 paitsi, että siinä lakiviitteen numero on 10. Mutta 47 a § ei ole 46 §:n sovellettavien säännösten luettelossa, ei siis edes laissa 1507/2016. On silloin virheellistä soveltaa sitä aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Toisaalta 47 a §:n tulisi sisältönsä perusteella toki olla sovellettava säännös. Näin onkin yhdistyksemme esityksessä 46 §:n muuttamisesta.

c3) Kasvatuskeskustelu. Perusteasiakirja 12.6.2017 ei viittaa [kuten ei myöskään luonnos 26.4.2017] perusopetuslakiin lailla 1267/2013 lisättyyn 35 a §:ään *Kasvatuskeskustelu* eikä mainitse [kuten ei myöskään luonnos 26.4.2017] muutoinkaan kasvatuskeskusteluja. Toki on niin, ettei 35 a § ole liioin 46 §:n sovellettavien säännösten luettelossa, mutta miksi Opetushallitus on päättänyt jättää nimenomaan 35 a §:n soveltamatta perusteasiakirjassa 12.6.2017? Viittaahan perusteasiakirja 12.6.2017 kuitenkin sovelletta-

viin säännöksiin kuulumattomaan 47 a §:ään, kuten yllä nähtiin. Tämä on mielivaltaisuutta. Mitä muita sellaisia perusopetuslain säännöksiä saa jättää soveltamatta, jotka eivät kuulu 46 §:n luetteloon?

Tämä 35 a §:n poisjätto ei ole ollut Opetushallitukselle edes selvä asia. Perusteasiakirja 4.5.2015 käsitteli kasvatustieteiden luvuissa 5.4 *Kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käyttö* ja 5.5 *Paikallisesti päätettävät asiat*, joista edellisen lakiviite 36 sisälsi 35 a §:n. Toisaalta Opetushallitus päätti 25.2.2016 syytä kertomatta muuttaa 4.5.2015 määräämiesä aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lukuja 5.4 ja 5.5. Mutta silloinkin luvussa 5.4 *Kurinpidollisten keinojen käyttö* on edelleen 35 a §:n sisältävä lakiviite 1, ja luvun 5.5 *Paikallisesti päätettävät asiat* seuraava kasvatustieteiden mainitseva alkuvirke on ennallaan: ”Ohjauksen, oppimisen ja opiskelun tuen, opiskeluhoillon sekä kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käytännöistä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista sekä oppimaan oppimisen ja yhteiskuntaan integroitumisen toimintakulttuuria.”

Perusteasiakirjan muutoksen 25.2.2016 ja perusteasiakirjan 12.6.2017 välillä on siis se ristiriita, että edellinen soveltaa 35 a §:ää mutta jälkimmäinen ei. Sellainen ristiriita sisältää itsessään virheellisuuden. Miksi aikuisten perusopetuksen järjestäjien on jätettävä tällä hetkellä käytettävistä opetussuunnitelmista pois niihin mahdollisesti sisällytetyt maininnat kasvatustieteiden kuste- luista?

Myös perusteluonnos 6.2.2017 sisälsi vielä luvun 5 pitkässä otsikossa sanan ”kasvatustieteiden”. Pyysin poistamaan sen vastatessani 20.2.2017 yhdistyksemme puolesta Opetushallituksen verkkokyselyyn. Perusteluksi esitin, että 35 a § ei ollut sovellettava säännös 46 §:ssä, mutta eihän se ollut sinänsä pätevä perustelu, koska koko sovellettavien säännösten luettelo on epäselvä.

Mutta Opetushallitus on kenties harjoittanut harkittua omavaltaisuutta ja ratkaissut asian katsomalla 35 a §:n sisältöä, kun se on nyt poistanut tyystin viittaukset kasvatustieteiden luvuihin uudessa perusteasiakirjassa 12.6.2017. Saman ratkaisun huomasi oikeaksi laatiessani yhdistyksemme esitystä 46 §:n muuttamisesta; 35 a § on syytä jättää pois sovellettavien säännösten luettelosta. Poisjättäminen näkyy silti vasta, kun sovellettavien säännösten luettelo on täydennetty. Se pitää täydentää, sillä ei ole oikeasti Opetushallituksen vaan lainsäätäjän asia ratkaista, mitä perusopetuslain säännöksiä oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetukseen sovelletaan ja mitä ei.

c4) Arviointi. Perusteasiakirjan 12.6.2017 [kuten jo luonnoksen 26.4.2017] luvun 7.2 *Arvioinnin yleiset periaatteet* jaksoon *Oppimisen ohjaaminen kannustavan palautteen avulla* sisältyy seuraava virke: ”Opiskelijoille ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille tulee antaa tietoa opintojen edistymises-

tä ja työskentelystä riittävän usein.⁴⁹ Tässä lakiviite⁴⁹ on perusopetusasetuksen 10 §:n 1 momenttiin. Perusteasiakirjassa 4.5.2015 kuten myös perusteluonnoksessa 6.2.2017 tämä oli muutoin samoin (lakiviitteiden numeroin⁴⁸ ja⁴⁷) paitsi, että niistä puuttuivat sanat ”ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille”. Pyysin lisäämään nämä sanat vastatessani 20.2.2017 yhdistyksemme puolesta Opetushallituksen verkkokyselyyn. Vetosin juuri perusopetusasetuksen 10 §:n 1 momentin tarkempaan huomioonottamiseen. Tämä säännöshän taas nojaa perusopetuslain 22 §:ään *Oppilaan arviointi*, joka on sovellettava säännös.

Mutta Opetushallitus oli saattanut aiemmin arvioida, että huoltajiin ei pidä viitata, koska alaikäisilläkin opiskelijoilla on suuri vaikkakaan ei täysi puhevalta opinnoistaan. Tässä suhteessa Opetushallitus olisi siis aiemmin asettunut sille yhdistyksemme esityksen kannalle, että opiskelijalla tulisi olla täysi puhevalta opinnoistaan. Toisaalta esityksemme ei vaadi perusopetusasetuksen 10 §:n 1 momentin muuttamista, sillä myöskin lukioasetuksen 6 §:n *Arviointi opintojen aikana* 1 momentti puhuu opiskelijan ohella hänen huoltajastaan.

Opetushallitus saattaa toki edelleen olla varhemmalla kannallaan mutta odottaa vain perusopetuslain 46 §:n muuttamista suomaan täyden puhevalan alaikäiselle opiskelijalle. Ehkä silloin jo käytännöllisten seikkojen tähden vaatimuksesta tiedottaa arvioinnista huoltajalle voitaisiin aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa luopua.

Mutta se, että Opetushallitus ei ole tätä ennen tässä suhteessa oikaissut perusteasiakirjaa 4.5.2015, on virheellistä.

c5) Äidinkielen opetus. Perusopetuslain 12 § *Äidinkielen opetus* kuuluu seuraavasti: ”(1 momentti) Äidinkielenä opetetaan oppilaan opetuskielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieltä. (2 momentti) Äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta oppilaan äidinkieltä.” Laki puhuu siis huoltajan valintaoikeudesta. Yhdistyksemme esitys siirtäisi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalta opiskelijalle itselleen oikeuden opetettavan äidinkielen valinnasta. Tässä kysymyksessä Opetushallitus näyttää yhtyvän esityksemme kantaan sikäli, ettei se enää kerro, kenellä valintaoikeus olisi, jolloin on ymmärrettävä, että valintaoikeus olisi opiskelijalla, sillä se ei siis olisi huoltajalla eikä tietysti oppilaitoksellakaan.

Tarkemmin sanoen perusteasiakirjan 12.6.2017 [kuten myös jo luonnoksen 26.4.2017] luvun 8.4 *Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa* alaluku 8.4.1.3 *Äidinkieli ja kirjallisuus; saame, romani, viittomakieli ja muu opiskelijan äidinkieli* (s. 92 [s. 85]) ja luvun 9.3 *Oppiaineet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa* alaluku 9.3.1.3 *Äidinkieli ja kirjallisuus; saame,*

romani, viittomakieli ja muu opiskelijan äidinkieli (s. 142 [s. 132]) sisältävät molemmat seuraavan virkkeen: ”Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan opettaa suomen tai ruotsin lisäksi myös saamea, romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä.”

Kuitenkin vielä perusteasiakirjan 4.5.2015 vastaavien lukujen 8.3 *Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa* ja 9.3 *Oppiaineet varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa* vastaavat alaluvut 8.3.1.3 (s. 71) ja 9.3.1.3 (s. 110) sekä perusteluonnoksen 6.2.2017 vastaavien lukujen 8.3 (numerointi muutettiin tämän luonnoksen jälkeen) ja 9.3 vastaavat alaluvut 8.3.1.3 (s. 67) ja 9.3.1.3 (s. 130) sisältävät kaikki seuraavan virkkeen (kursivointi minun): ”Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan *huoltajan valinnan mukaan* opettaa suomen tai ruotsin lisäksi myös saamea, romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä.” (Tämä virke poikkeaa saamen kielen osalta laista hiukan, mutta ero olisi kai kurottavissa umpeen ottamalla huomioon myös perusopetuslain 10 § *Opetuskieli*.)

Siis perusteasiakirja 12.6.2017 ei mainitse huoltajan valintaa, joten se soveltaa lakia virheellisesti. Mutta kenties Opetushallitus on nähnyt käytännön tarpeen sivuuttaa huoltaja erityisesti siksi, että opiskelijoissahan on ilman huoltajiaan maahan tulleita alaikäisiä. Ainakin tätä samaa käytännön seikkaa yhdistyksemme esitys käytti osaperusteluna perusopetuslain 13 §:n *Uskonnon ja elämänskatsomustiedon opetus* suhteen. Seikkaa olisi tietysti käytettävä lisäperusteluna myös yhdistyksemme esitykselle 12 §:n 2 momentin suhteen. Mutta muutos olisi siis toteutettava lain tasolla, jotta perusteasiakirja 12.6.2017 olisi 12 §:n soveltamisen osalta moitteeton.

d) Opetushallituksen koulutustilaisuus 15.5.2017. Tämän alussa mainitsemani tilaisuuden verkkomateriaalin *Uudistuva aikuisten perusopetus. Työpaja 3: Opetuksen järjestäminen uusien perusteiden mukaan — hallinnon näkökulma* [17/05/2017 Opetushallitus] sivun 13 mukaan perusopetuslain (uudistettu) 46 § kertoo, mitä ko. lain pykälää sovelletaan aikuisten perusopetukseen. Myönnän, että teksti ei siis sinällään väitä jyrkästi, että perusopetuslain (uudistettu) 46 § kertoisi, mitkä ovat ne ko. lain pykälät, joita sovelletaan aikuisten perusopetukseen, mutta toisaalta juuri tähän laki-tekstin määrittelevyys tarkoittaa. Lisäksi tekstin väite koskee koko aikuisten perusopetusta, niitäkin kysymyksiä, joita opetussuunnitelman perusteet eivät kata. Onko siis tekstin perusteella aikuisten perusopetukseen jätettävä soveltamatta esimerkiksi opiskelijoiden oikeusturvalle tärkeitä 42 a §:ää *Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen*? Lukija jää vähintäänkin hämmennyksiin. Sivun 1 mukaan työryhmän vetivät opetusneuvokset Annika Bussman opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja Teijo Koljonen Opetushallituksesta.

Yhteenveto. Lakipohja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukselle on

ollut ja on epäselvä. Alkuperäisen 46 §:n säätämisen jälkeen perusopetuslakiin on tehty monia lisäyksiä ja muutoksia, mutta niistä yhtäkään ei ole kuitenkaan viety 46 §:n sovellettavien säännösten luetteloon. **Silloin voitaisiin perustelluimmin ajatella, että yhtäkään niistä ei saisi soveltaa aikuisten perusopetukseen vaan vain oppivelvollisten perusopetukseen.** Jos kuitenkin ajateltaisiin, että niitä olisi silti sovellettava myös aikuisten perusopetukseen juuri niiden uutuuden tähden, niin tällainen ajatus taas kumoutuisi siihen, että uusiin muutossäädös perusopetuslakiin on juuri 46 §:n muuttamista koskeva laki 1507/29.12.2016, joka pitää sovellettavien säännösten luettelon ennallaan (paitsi 11 §:n osalta).

Kysyä voi myös sitä, että jos jotakin lisättyä tai muutettua säännöstä olisi sovellettava, olisiko silloin niitä kaikkia sovellettava, eli, toisin sanoen, jos niistä jokin jätettäisiin soveltamatta, pitäisikö silloin niistä jokainen jättää soveltamatta. Ainakin yksityinen kansalainen voisi ajatella, että johdonmukaisuuden vuoksi olisi joko sovellettava niitä kaikkia tai oltava soveltamatta niistä yhtäkään. Siis vain toinen tai toinen näistä periaatteista, itse asiassa jälkimmäinen, olisi lain noudattamisen mukainen ja muun taas voitaisiin ainakin haluttaessa katsoa olevan lainsäädännön kannalta virheellistä.

Sovellettavan säännöksen muuttaminen saattaa myös tuottaa ristiriidan sovellettavien säännösten luettelon pysyessä ennallaan, ellei soveltamisen kanssa olla tarkkoja; tällöin taas kyseinen säännösmuutos saattaisi jäädä vaille sille aiottua tarkoitusta.

Näyttäisi siis siltä, että on parhaimmillaan viisaan tarkoituksenmukaisuuden ja pahimmillaan pelkän mielivallan asia, mitä lisäyksiä tai muutetuista säännöksistä olisi noudatettava myös aikuisten perusopetuksessa eikä vain oppivelvollisten perusopetuksessa. Viime kädessä kai tuomioistuimet voisivat ratkaista tämän asian yksittäisten säännösten yksittäisiä sovellustapauksia koskevien ratkaisujensa kautta, ellei sitten lainsäätäjä halua ottaa kantaa.

Opetushallitus on aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita laatiessaan joutunut ottamaan tähän kysymykseen kantaa ainakin joidenkin säännösten osalta. Se on ilmeisestikin tarkoituksenmukaisuussyistä ja parhainta ratkaisua etsien ottanut soveltaakseen jotkin säännökset ja jättänyt nimenomaisesti soveltamatta jotkin toiset. Sellaista taas voidaan pitää lainsäädännön kannalta virheellisenä, sillä Opetushallituksen olisi vain tyydyttävä pitäytymään laissa vaikka siitä olisi sitten epämielekkäitäkin seurauksia. Olisi ensin täsmennettävä 46 §:n sovellettavien säännösten luettelo, ja kaiketi silloin juuri sellaiseksi, joksi Opetushallitus on sen parhaaksi kokenut.

Opetushallituksen näkemys oikeasta sovellettavien säännösten luettelosta ei poikkea oleellisesti yhdistyksemme esityksen näkemyksestä niiltä osin, jotka koskevat aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Mutta

tämä ei anna anteeksi virheellisyyksiä lainsäädännön noudattamisessa.

Perusopetuslaissa on myös osia, jotka jäävät aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ulkopuolelle, kuten esimerkiksi opiskelijoiden oikeusturvalle tärkeä muutoksenhakua hallinto-oikeuteen koskeva 42 a §. Mutta jos Opetushallitus päättää perusteasiakirjassa, että jokin säännös ei koske aikuisten perusopetusta vaan vain oppivelvollisten perusopetusta, olisiko opiskelijan silloin tehtävä se johtopäätös, että myöskään 42 a § ei koske häntä?

Yhdistyksemme esityksen mukaan kuitenkin esimerkiksi juuri 42 a § olisi lisättävä 46 §:n sovellettavien säännösten luetteloon.

Toinen kysymys, johon Opetushallitus näyttää joutuneen ottamaan kantaa ja tällöin ylittämään lainsäädännön rajat, koskee opiskelijan täyttä puheja päätösvaltaa opiskeluistaan. Opetushallitus on mahdollisesti käytännön syistä päätenyt siihen, että ainakin joissakin asioissa laissa säädetty huoltajan valintaoikeus on muutettava opetussuunnitelman perusteissa opiskelijan valintaoikeudeksi. Kenties jo se seikka, että suurimmassa aikuisten perusopetuksen kohderyhmässä, perusopetusta tarvitsevilla maahanmuuttajataustaisilla aikuisilla, on maassa vailla huoltajiaan olevia alaikäisiä, on johtanut Opetushallituksen tähän.

Yhdistyksemme esitys pyrkii juuri saamaan opiskelijalle täyden puheja päätösvaltan opintojaan koskevilla asioilla. Opetushallituksen ratkaisut tukevat tätä pyrkimystämme ja antavat sille lisäperusteita. Toivottavasti Opetushallituksessa olisi tukea myös esityksemme täydelle toteuttamiselle, siis niidenkin säännösten osalta, jotka eivät opetussuunnitelman perusteissa esiinny. Mutta jälleen muutos olisi toteutettava lainsäädännössä.

Olen siis moittinut Opetushallitusta mutta esittänyt, että korjauksena sille ja yhdistyksemme pyrkimyksenä muutoinkin on 46 §:n muuttaminen.

Mielipidekirjoitukseni Opettajassa. Olen tuonut 46 §:n ongelmat opettajakunnankin tietoon. Tarjosin nimittäin 10.4.2017 OAJ:n *Opettaja*-lehdessä julkaistavaksi mielipidekirjoitukseni *Pykälää aikuisten perusopetuksesta muutettava*. Kirjoitukseni ilmestyikin tänäisessä numerossa 12/(16.6.)2017. Numero myös tuli verkkoon (www.opettaja.fi) sopivasti juuri ke 14.6.2017 puolelta päivin melkein samalla kellonlyömällä kuin *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017* tulivat Opetushallituksen verkkosivuille. Kerroin toimittajalle taustatiedoksi, että olin tehnyt yhdistyksemme nimissä perustellun lakiesityksen ja omissa nimissäni kantelun kirjoituksessani kertomieni ongelmien ratkaisemiseksi. Kirjoitukseni, joka on pätevä lopullisen perusteasiakirjan tilanteessakin ja jonka allekirjoituksena on ”Jouni Luukkainen, Matematiikan dosentti”, seuraa lehdessä ilmestyneessä muodossaan:

”Aikuisille tai oikeammin oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettävästä

perusopetuksesta säädetään perusopetuslain pykälässä 46. Maahanmuuttajien suuren opetuksen tarpeen takia tämä opetus uudistetaan 1.1.2018. Silloin tulee voimaan pykälän muutos, jossa säädetään opiskelijan henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta. Samalla otetaan käyttöön uudet opetussuunnitelmat.

Pykälän alun luetteloa opetukseen sovellettavista perusopetuslain säännöksistä ei ole päivitetty lakiin uusia säännöksiä lisättäessä. Pykälän käyttö on siksi mielivaltaista. Esimerkiksi, kun luettelosta on nimenomaisesti suljettu pois perustava säännös, että opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa, pitääkö silti tai saako edes opetussuunnitelmassa määrätä kodin ja koulun yhteistyön järjestämistavasta? Luetteloa olisikin täsmennettävä.

Pykälää olisi samalla muutettava myös yhdenvertaisuuden vuoksi. Luettelon säännöksiin olisi viitattava tekstein, jotka antaisivat alaikäiselle opiskelijalle puhe- ja päätösvalan opiskelustaan. Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoillahan on puhe- ja päätösvalta, vaikka he aloittavat opintonsa vuotta nuorempina. Miksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa opetuskielen valitsee huoltaja, kuten oppivelvollisten opetuksessa, eikä opiskelija, kuten toisen asteen koulutuksessa?

Muutos olisi erityisesti opiskelijain uskonnonvapauden vaatima, sillä alaikäinen opiskelija saisi silloin itse tehdä sellaisen uskonnon ja elämäntarkoitustiedon opetusta koskevan valinnan, jonka hänen uskonnollinen asemansa sallii. Miksi pakollisen kurssin valitsemismahdollisuuden käyttää huoltaja, kun lukiossa kahden pakollisen kurssin valitsemismahdollisuuden käyttää opiskelija?”

Toivon oikeusasiamiehen tekävän seuraavaa: Oikeusasiamiehen olisi havaittava oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen lainsäädännöllisen sääntelyn epätydyttävä tila perusopetuslain 46 §:n alun sovellettavien säännösten luettelon jopa uudistetun pysyvän päivittämättömyyden tähden. Oikeusasiamiehen olisi kiinnitettävä opetus- ja kulttuuriministeriön huomio tähän ongelmaan.

Oikeusasiamiehen olisi myös harkittava, voisiko hän perusoikeuksien edistämisen tarkoituksessa kiinnittää opetus- ja kulttuuriministeriön huomion myös siihen, että oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa alaikäisellä opiskelijalla ei ole täyttä puhe- ja päätösvaltaa opinnoistaan toisin kuin on opiskelijalla lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Oikeusasiamiehen olisi tutkittava, onko Opetushallitus menetellyt virheellisesti yllä kohdissa c1)–c5) esittämässäni tapauksissa.

Se mahdollisuus, että oikeusasiamies katsoisi Opetushallituksen menetelleen virheellisesti, olisi merkityksellinen, sillä se kertoisi, kuinka 46 §:ää olisi muutettava tämän virheellisyyden poistamiseksi.

Myös se mahdollisuus, että oikeusasiamies katsoisi, että Opetushallitus ei ole menettänyt virheellisesti, olisi merkityksellinen, sillä se vahvistaisi 46 §:n muuttamisen suuntaviivoja.

Samoin se mahdollisuus, että oikeusasiamies katsoisi, että hän ei voi tätä kysymystä ratkaista 46 §:n sovellettavien säännösten luettelon päivittämättömyyden tähden, olisi merkityksellinen, sillä se kertoisi 46 §:n muuttamisen tarpeesta.

Allekirjoitus (kynästä): Matematiikan dosentti Jouni Luukkainen

Lähetetty sähköpostitse:

Oikeusasiamiehelle (oikeusasiamies@eduskunta.fi)

ja tiedoksi

sekä Opetushallitukselle (kirjaamo@oph.fi)

että opetus- ja kulttuuriministeriölle (kirjaamo@minedu.fi)